

EYYÜBSULTAN HAKKINDA BAZI MÜLAHAZALAR

PROF. DR. İHSAN SÜREYYA SIRMA

1944 Pervari doğumlu. Siirt Lisesi (1962) Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi (1966) mezunu. Doktorasını 1973'de Fransa'da verdi, 1980 yılında doçent, 1989 yılında profesör oldu. 1973 yılından sonra Erzurum İlahiyat Fakültesi ve Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde öğretim üyeliği yaptı. 1979 yılından bu yana çeşitli gazete ve dergilerde makaleler yazdı. 1986 yılında bir tercümesi ile Türkiye Yazarlar Birliği Çeviri ödülünü kazandı. Yirmiyi aşkın yayımlanmış kitabı bulunmaktadır.

Eyüp, 1900'lü yılların başı.
(Eyüp Belediyesi Arşivi'nden)

Milâdi 7. Yüzyılın şartlarında 70-80 yaşlarında bir pir-i faninin binlerce kilometre uzaklıktaki bir devletin, üstelik o zamanlar dünyanın en büyük süper devletinin başkentini fethetmeye giden orduya katılması hayli düşündürücüdür. Ve bu olguyu, dinî kavramları konuşmadan anlamak da güç, belki imkânsızdır. Çünkü devletin topraklarını genişletme, ulusal üstünlük sağlamak, ya da başka amaçlar için yapılan savaşlarda genel kural, eli silah tutan gençlerin asker yapılmasıdır. Ve menzili binlerce kilometre uzak olan, ve günümüz motorize araçlarının bulunmadığı bir dönemde, gençlerin dışında birilerinin, mesela ihtiyarların ordu saflarına alınması, belki askeri strateji açısından sakıncalıdır da!

O halde bu ordu ne ganimet, ne de devlet sınırlarını genişletmek için gidiyordu İstanbul'a! Onun tek gayesi, "İlâ-yı Kelimetullah", yâni Allah'ın sözünü her şeye hakim kılmaktı. Onun için "fetih" olayını ele alınca, aslanan onun kabul edilip edilmemesi değil, onun ne olup, ne olmadığını tesbit etmektir.

Şurası unutulmamalıdır ki hiçbir insan, gayesi olmadan savaşa gitmez. Ganimet elde etme, kadın(kadın için erkek) sevdası, eğlence, daha güzel bir

hayat içi savaşa gidilir. Oysa ki bu sayılanların hiç biri, Hz. Peygamber(s.a.s)'in sahabilerinden olan **Halid b. Zeyd**, ya da Türkiye'de maruf olan ismiyle **Ebu Eyyüb el-Ensari** için sözü konusu değildir. Zira o, Allah yolunda cihad etmek üzere, Medine'den Konstantiniyye'ye/İstanbul'a geldiğinde öyle bir yaştıydı ki, yukarıda sayılan gayelerin hiç birisi bu meşakkatli yolculuğu göze almak için cazibeli olamazdı. Onun içindir ki bu yaşta olan birisinin kadın, ya da ganimet için binlerce kilometrelik meşakkatli bir yolculuğa çıkması düşünülemez. Zaten ordunun sefer sebebi de ganimet değil, tebliğdi.

Onun için meseleye ancak dinî perspektifle bakarsak bir çözüme varabiliriz. Bunu yaparken de, "Ebu Eyyüb kimdi?", ve "neden İstanbul'a savaşmaya giden orduya katılmıştı?" sorularına cevap aramamız gerekir.

Ebu Eyyüb, Allah'ın, insanları uyararak, ve onları Kendi'sinin razı olduğu(1) "**kemâle ermiş din**"e(2) davet etmek için görevlendirdiği son peygamber Hz. Muhammed (s.a.s)'e imân etmiş, Medine'ye geldiğinde de onu evinde misafir etmiş bir sahabidir.

İşte, Ebu Eyyüb'ü anlamak için, bu Peygamberin mesajını anlamak gerekir. Acaba bu "**alemlere rahmet olarak**

1) Kur'an-ı Kerim, Mâide sûresi, 3.

2) Ay. Ayet.

Eyüp, Eyüpsultan Camii'nin Kuzey tarafı, Eyüp İmaretî ve yayalaştırılan sokak.
(Eyüp Belediyesi Arşivi'nden, Fotoğraf, Kazım Zaim)

gönderilmiş olan Peygamber"in (3) mesajı neydi, ve neden savaşıyordu?

Her şeyden önce Allah, Kendisine kulluk yapmak üzere yarattığı insana, inanıp, inanmamakta tam bir hürriyet veriyor:

"De ki: "O Rabbinizden gelen hak'tır". Artık dileyen inansın, dileyen inanmasın! Gerçekten biz zalimler için etrafını saran duvarları kendilerini çepeçevre kuşatmış bir ateş hazırladık. Eğer feryad edip yardım isterlerse, erimiş maden gibi yüzleri kavuran bir su ile yardım edilirler. O ne fena içecek, ve orası ne kötü bir konaktır!".(4)

Ne var ki Allah, inanıp, inanmama konusunda insana verdiği bu hürriyet yanında, inanmayanların cehennemde yanacaklarını, inanıp güzel kul olanların da cennete gideceklerini de hatırlatıyor. Ve inandıktan sonra da, peygamber dahi olsa, hiç kimse insanları kendisine kul olmaya çağırmaya, ya da dini değiştirmeye mezun değildir! Allah bu konuda Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyuruyor:

"Allah kendisine Kitabı, hükmü, ve peygamberliği verdikten sonra, onun insanlara; Allah'ı bırakıp, bana kul olun" demek, hiçbir beşerin hakkı değildir".(5)

Keza Allah şöyle buyuruyor:

"Kitabın bir kısmına inanıyorsunuz da bir kısmını inkâr mı ediyorsunuz? İçinizden böyle yapanların cezası, dünyada rezil olmaktan, ve Kıyamet gününde azabın en şiddetlisine döndürülmekten başka bir şey değildir. Allah yaptıklarınızdan gafil değildir!"(6)

Kur'an-ı Kerim'in bir kısmı da, nazil olduğu günden beri bazı insanları rahatsız ettiğinden, yâni onların ideoloji ve düşüncelerine ters düştüğünden bu insanlar onun o bölümlerini esas metinden çıkarmak istemişlerdir. Kur'an-ı Kerim bu konuda şöyle demektedir:

"Ayetlerimiz onlara apaçık deliller halinde okunduğunda, Bize kavuşmayı ummayanlar; "bize bundan başka bir Kur'an getir, yahut onu değiştir" dediler. De ki: "ben nefsimin istediği şekilde onu değiştiremem! Ben ancak bana vahyolunana uyarım. Şayet Rabbime isyan edersem, şüphesiz büyük bir günün azabından korkarım"(7)

O halde, Peygamber de, sıradan bir insan da, Allah'a, ve dolayısıyla onun göndermiş olduğu Kur'an'a inandı mı, onun gereklerini yerine getirmekle, yâni dini tebliğ etmekle yü-

3) Kur'an-ı Kerim, Enbiyâ sûresi, 107.

4) Kur'an-ı Kerim, Kehf sûresi, 29.

5) Kur'an-ı Kerim, Âl-i İmrân sûresi, 79.

6) Kur'an-ı Kerim, Bakara sûresi, 85.

7) Kur'an-ı Kerim, Yunus sûresi, 15.

*Eyüp, Eyüpsultan Camii ve meydanı.
(Eyüp Belediyesi Arşivi'nden,
Fotoğraf, Kazım Zaim)*

kümlüdür. Nitekim Allah, Kur'an-ı Kerimde (8) şöyle buyuruyor:

"Ey Peygamber, Rabbinden sana indirileni tebliğ et. Eğer böyle yapmazsan, O'nun emirlerini tebliğ etmiş olursun". Yâni şöyle ya da böyle, Hz. Peygamber(s.a.s) kendisine Allah tarafından gönderilen emirleri insanlara ulaştırmakla mükellefti. Bu tebliğ manî olunca da savaşıyordu ki, Allah için yapılan bu savaşa "**cihad**"; bu yolda ölenlere de "**şehid**" deniyordu. Şehidlerin cennetteki makamını da Allah Peygamberlerden sonraya koyuyor, ve şöyle buyuruyor:

"Allah yolunda öldürülenleri sakın ölümler sanmayın. Bilâkis onlar diridirler, ve Rableri katında rızıklanırlar"(9)

İşte Hz.Peygamber(s.a.s)'in sahabeleri, ve tabi Ebu Eyyüb el-Ensari de kendisi gibi inandıklarından, onun gibi tebliğ koşuyor, insan için en yüce olan makama ulaşabilmek için de cihad meydanlarında şehid oluyorlardı. Üstelik onları İstanbul'a sevkeden, Hz.Peygamber(s.a.s)'in, "Elbette Konstantiniye(İstanbul) fethedilecektir. Onu fetheden komutan ne güzel komutan, ordusu da ne güzel bir ordudur" şeklinde sahih bir hadis-i şerifi de vardır.

Hz.Peygamber(s.a.s), onları cihada teşvik eden bir hadis-i şerifinde şöyle buyuruyordu:

"Ben Allah yolunda öldürülmeyi, sonra dirilip tekrar öldürülmeyi, sonra dirilip tekrar öldürülmeyi, sonra dirilip tekrar öldürülmeyi, ve bunun hep böyle devam etmesini isterdim".

Dikkat edilirse, Hz.Peygamber(s.a.s), "insan öldürmeyi" değil, kendisinin Allah için öldürülmesini istiyor. Nitekim Allah, "Fitne kalmayınca, ve din tamamen Allah'ın oluncaya kadar onlarla savaşı!"(10) derken, "herkes müslüman oluncaya kadar savaşı" demiyor, Allah'a karşı gelenlerin yüzünden ortaya çıkan fitne kalmayınca kadar savaşı" buyuruyor. O halde aslanan insan öldürmek değil, Allah'a isyankârlık olan fitne kalmayınca kadar tebliğ için savaşmak, yâni cihad etmektir.

İşte Ebu Eyyüb el-Ensari'yi, ve cihad için binlerce kilometre yol kat edip İstanbul surları dibine kadar getiren ruhu, onun Allah'ın dinine olan samimi ve eksiksiz bağlılığında, ve O'nun yolunda şehid olmaktan duyulmayı umduğu hazda aramak lâzım.

8) *Mâide sûresi, 67.*

9) *Kur'an-ı Kerim, Âl-i İmrân sûresi, 169.*

10) *Kur'an-ı Kerim, Bakara sûresi, 193.*